

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

IX Астана экономикалық форумы аясындағы
**«ЖАҒАНДАНУ ЖАҒДАЙЫНДА ЖАҢА ИНДУСТРИЯЛАНДЫРУ –
ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУІНІҢ ДРАЙВЕРІ»**
жас ғалымдардың халықаралық ғылыми конференциясының
ЕҢБЕКТЕР ЖИНАҒЫ

I БӨЛІМ

25 мамыр 2016 ж.

СБОРНИК ТРУДОВ

международной научной конференции молодых ученых
**«НОВАЯ ИНДУСТРИАЛИЗАЦИЯ КАК ДРАЙВЕР ЭКОНОМИЧЕСКОГО
РОСТА В КАЗАХСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ»**
под эгидой IX Астанинского экономического форума

ЧАСТЬ I

25мая 2016 г.

PROCEEDINGS

of the international scientific conference of young scholars
**«NEW INDUSTRIALIZATION AS A DRIVER OF ECONOMIC
GROWTH IN KAZAKHSTAN IN TERMS OF GLOBALIZATION»**
in the framework of the IX Astana Economic Forum

PART I

25 may 2016

Астана, Қазақстан
Astana, Kazakhstan

УДК 338.28(574)(06)
ББК 65.9(5Қаз)-І 551я431
Ж 28

Редакционная коллегия:

Декан Экономического факультета д.э.н., профессор Макыш С.Б.,
Заместитель декана по научной работе, к.э.н., и.о. доцента Бакирбекова А.М.
Заведующий кафедрой «Экономика» к.э.н., и.о. профессора Рахметулина Ж.Б.
Заведующий кафедрой «Финансы» д.э.н., и.о. профессора Садвокасова К.Ж.
Заведующий кафедрой «Туризм» к.э.н., доцент Дуйсембаев А.А.
Заведующий кафедрой «Учет, аудит и анализ» к.э.н, доцент Алибекова Б.А.
Заведующий кафедрой «Менеджмент» д.э.н., профессор Толысбаев Б.С.
Заведующий кафедрой «Экономическая теория и антимонопольное регулирование» к.э.н., доцент
Бабланов Т.К., к.э.н., и.о. доцента Ауелбекова А.К.

Ж28 Жаһандану жағдайында жаңа индустриаландыру – Қазақстанның экономикалық өсуінің драйвері: Жас ғалымдардың халық. ғыл. конф.еңбектер жинағы. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2016.

Новая индустриализация как драйвер экономического роста в Казахстане в условиях глобализации: Сб. материалов межд. науч. конф. молодых ученых. – Астана: Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2016.

Proceedings of the international scientific conference of young scholars «**New industrialization as a driver of economic growth in Kazakhstan in condition of globalization**» Astana, L.N.Gumilyov Eurasian National University, 2016.

ISBN 978-9965-31-762-0

ISBN 978-9965-31-762-0

Халықаралық ғылыми конференциясының еңбек жинағында жаһандану жағдайындағы жаңа индустриаландыру мен экономикалық өсудің өзекті мәселелері қарастырылған.

В сборнике материалов международной научной конференции рассмотрены актуальные вопросы новой индустриализации и экономического роста в условиях глобализации.

The collection of materials in the international scientific conference considers important issues of the new industrialization and economic growth in globalization.

ISBN 978-9965-31-762-0

ISBN 978-9965-31-762-0

УДК 338.28(574)(06)

ББК 65.9(5Қаз)-551я431

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ҚАРЖЫЛЫҚ ЛИЗИНГТІ ЖҮРГІЗУ НЕГІЗДЕРІ

Жуманазаров Б.Ж.

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,
Астана қ., Қазақстан Республикасы
E-mail: bjumanazarov92@mail.ru

Қазақстанда лизингті жандандыру Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан халқына жолдауы «Қазақстан-2050» стратегиясында қолдау тапты, онда «отандық кәсіпкерлік жаңа экономикалық бағыттың қозғаушы күші болып табылады. Шағын және орта бизнестің экономикадағы үлесі 2030 жылға қарай, ең аз дегенде, екі есе өсуге тиіс. Біріншіден, біз адамға ол үшін мемлекет барлық мәселелерін шешіп беруін күтпей, өзін бизнесте сынап көруге, елде жасалып жатқан экономикалық өзгерістерге толыққанды қатысушыға айналуына жағдай туғызуымыз керек» деп айтылады.

Бүкіл әлемде көптеген кәсіпкерлер бизнес үшін қажетті мүліктерді меншікке емес, жалға алғанды жөн көреді. Жалгерлік, бірінші кезекте кепіл есебімен (кепілдік, тапсырыс) несиелеу элементтері, дамыған нарық қатынасына тән ір түрлі қаржылық механизмдер және қарыз міндеттемелері бойынша есеп айырысулар кездесетін келешекті қаржыландырудың арнайы қосымша көзі ретінде енгізіледі [1].

1998 жылы Оттавада қабылданған халықаралық қаржылық лизинг конвенциясында былай деп айтылған: «Халықаралық тәжірибиеде лизинг үш жақты қатынастар кешенін білдіреді, мұнда лизинг компаниясы (лизинг беруші) пайдаланушы өтініші мен нұсқауы бойынша оған өндірістік жабдықты уақытша пайдалануға береді, ал келісім мерзімі аяқталған соң алынған жабдықтың сатып алушы меншігінде қалдырылуы мүмкін».

Жауапкершілігі шектеулі серіктестік «АТФ Лизинг» алғашқы мемлекеттік тіркелген күні - 2002 жылдың 26 тамызы. «АТФ Лизинг» АҚ қайта тіркелген күні - 2004 жылдың 07 маусымы. Алматы қаласының Әділет Департаментімен берілген Заңды тұлғаны мемлекеттік қайта тіркеу туралы №54136-1910-АҚ Куәлігі. Эмитенттің жарғылық капиталы – 1 262 621 мың теңге; Меншікті капиталы – 1 493 438 мың теңге. Қоғам акционерлерін 3 заңды тұлға құрайды: ең ірі акционер ЖШС «Сеил Компаниясы» - 88,55%, АҚ «Альянс Полис» - 11,14%. «АТФ Лизинг» АҚ келесі компаниялардың 100% негізін құраған: «АТФ капитал», «АТФ Авиа» АҚ және ЖШС «АТФ Фактор». Сәйкесінше оның салымдары: 50 000 000,0; 508 268 000,0; 100 000,0 теңге. «АТФ Лизинг» АҚ негізгі қызметі – қаржылық лизинг және факторингтік операциялар [2].

«АТФ Лизинг» АҚ қызметінің түрлері:

- лизингтің әртүрін және нысандарын жүзеге асыру, соның ішінде қаржы лизингін жүзеге асыру;
- ақша талап етуін беріп қаржыландыру (факторинг);
- тасымалдауларды сату;
- заңды тұлғаларды, жеке тұлғаларды, шетелдік өкілдіктерді, фирмаларды жолаушы және жүк тасымалдау жөніндегі авиациялық-көлік қызметтерімен, соның ішінде ҚР мен ТМД аумағында шарттар мен тапсырыстардың негізінде үнемі және тапсырыс ұшуларымен қамтамасыз ету;
- авиациялық техниканы комерциялық пайдалану;
- өз атынан және басқа тұлғалардың делдалдылығы арқылы сауда-саттық қызметін жүргізу, тауарлармен заттай және алу құқығын беретін қужаттар арқылы тауарлармен көтерме және бөлшектік сауда-саттық жүргізу;
- ішкі және халықаралық туризмде, соның ішінде арнайы, отбасылық, жеке сауықтыру және аң аулау, балық аулау тураларын ұйымдастыруда делдалдық қызметтер жүргізуді ұйымдастыру;

– Қазақстан республикасының заңнамасымен тыйым салынбаған қызметтің басқа да түрлері.

«АТФ Лизинг» АҚ негізгі қызметінің түрлері бойынша сатудың (жұмыстар, қызмет көрсету) кірістілігіне оң және теріс әсер ететін факторлар. Жағымды сәттерге мына факторларды жатқызуға болады: салық жеңілдіктері; несиелер бойынша пайыздық мөлшерлемелердің төмендеуі; қаржы салымдарының көбеюі. Компания бизнесі дамуындағы жағымсыз сәттер келесі факторларлармен байланысты орын алады: мол бәсекелестік; қаржы салымдарының азаюы. Эмитенттің өз өнімін (жұмыстарын, қызмет көрсетуді) сатуды ұйымдастыру жөніндегі қызметі.

Жеткізушілер: Компанияның техника және құрал жабдықтар жеткізушілеріне тура бағынушылығы байқалмайды, өйткені олармен қарым-қатынас тұтынушылардан (лизингалушылардан) түскен сұраныс пен тапсырыс болған мезетте жүзеге асырыла бастайды. Осы жеткізушілер өзара қызметтестік жөнінде келісім жасаған Компанияларға әлме-әл өздері-ақ өз өнімдерінің сатылымы мен өткізілімінің көбеюіне күштарлық тұтады.

Жеткізушілер:

1. «Алматы КаМаЗ» Автоорталығы ЖШС Алматы қаласы (жүкті өздігінен түсіретін машина, араластырғыш) - 11,50%;
2. «Выставочный центр» ЖШС Алматы қ. (арнаулытехника) - 12,40%;
3. «Туркуаз Машинери» ЖШС Алматы қ. (арнаулытехника) - 10,30%.

Тұтынушылар:

Бір лизинг алушыға шақ келетін 6,7% үлес ең жоғарғы көрсеткіш болып табылатын лизингтік портфель құрамының тәуекелдері едәуір жақсы таратылған, азайтылған. Белгілі бір тұтынушыға тура тәуелділігі жоқ, компания ашық бәсекелес нарығында қызмет істейді және өзіне тұрақты нарық үлесін қамтамасыз етеді, ал нарық тұтынушыларға бәсекелес баға мен лизингтік шарттардың жақсаруынан дамитыны айқын. Тұтынушылар:

1. «Олжас Лтд» ЖШС Алматы қаласы (қаржылық лизинг) - 6,70%
2. «Кезби» ЖШС Ақтау қаласы (қаржылық лизинг) - 4,40%
3. «СтройСервисПроект» ЖШС Астана қаласы (қаржылық лизинг) - 4,23%
4. «Акмарал» ЖШС Алматы қаласы (факторинг қызмет көрсету) - 3,44%
5. «Гюрал» ЖШС Астана қаласы (қаржылық лизинг) - 3,36%
6. «ТД Каражыра-Жетысу» ЖШС Талдықорған қаласы (факторинг қызмет көрсету) - 2,28%
7. «Алматыспецавто-ай» ЖШС Алматы қаласы (қаржылық лизинг) - 3,27%
8. «АКЭП» ЖШС Өзкемен қаласы (факторинг қызмет көрсету) - 2,40%
9. «Group City Stroy» ЖШС Алматы қаласы (факторинг қызмет) - 1,60%
10. «Казахстан Коммерция» АҚ, Алматы қ. (факторинг қызмет) - 1,54%

Қызмет барысында «АТФ Лизинг» АҚ әртүрлі тәуекел түрлерімен қақтығысады және қабылданатын тәуекелдердің мөлшерін анықтайтын факторлардың қызметін азайтуға, бағалауға, бақылауға мүмкіндік беретін икемді саясат жүргізеді, және де шығындарды жұмсарту жұмысымен айналысады. Экономикалық және саясаттық тәуекелдер:

– Операциялық орта: Компанияның негізгі операциялары Қазақстан Республикасының аймағында жүргізіледі. Қазақстан Республикасының кәсіпкерлік қызметін реттейтін Заңдары мен нормативті актілері жиі ауысады, осыған орай саяси және іскерлік ортадағы болатын келеңсіз өзгерістер.

– Салықтар: ортақ экономикалық жағдай нәтижесі болған, Қазақстандағы іскерлік салық органдар жағынан нығайтылған ескерушілік тудырады. Осыған орай Қазақстан Республикасының жергілікті және жалпымемлекеттік салық салу жүйесі түпкілікті өзгерістерге ұшырайды [3].

Қаржыландырудың базалық шарттары

Лизингке тапсырылатын құрал-жабдықтардың ең төмен құны	25.000 АҚШ \$ (в Алматы мен Алматы өңірінде), 80.000 АҚШ \$аймақтарда
Алдын ала төлем мөлшері	құрал-жабдықтар құнының 20% (баламасы – алдын-ала төлем сомасына қосымша кепілдік)
Лизинг мерзімі	37 айдан 60 айға дейін
Құрал-жабдықтарды жасау және жеткізу мерзімі	3 айдан аспауы тиіс
Лизингтік төлемдер	Ай сайын немесе маусымдықты ескере отырып икемделмелі кесте
Сыйлықақы қойлымы	Жылына 16-20%, 12-14% - ауылшаруашы-лық техникасын сатып алу жағдайында
Шешімнің қабылдану мерзімі	5-10 күнтізбелік күн (құжаттардың толық пакеті қалыптастырылғаннан кейін)
Сақтандыру	«АТФ Полис» Сақтандыру Компаниясы» АҚ, Компания тарифтеріне сәйкес

Өзінің жұмысында «АТФ Лизинг» компаниясы өздерінде лизинг алушылар ретінде Альянс Банк яғни ForteBank клиенттері мен сол мезетте өздерін нарықта танытып үлгерген ірі ұлттық компаниялар ғана емес, импорт орнын басу бағдарламасы бойынша жұмыс істейтін, болашағы бар компанияларды да танылатын жобаларды қаржыландыруға бағытталған. Кеңінен жайылған клиенттік базаны қалыптастыру мақсатымен түрлі құрал-жабдықтарды жеткізушілермен және өндірушілермен қарым-қатынастарды дамытуға көп назар бөлінеді, ал ол, өз кезегінше, Компанияға көрсетілетін қызметтер спектрін кеңейтуге, және өндірушілер мен жеткізушілерге өздерінің өнімдерін сату көлемін ұлғайту мүмкіндігін береді, яғни «Альянс Лизинг» АҚ жергілікті және шетелдік құрал-жабдықтарды жеткізуші-кәсіпорындармен іскерлес болады. Олардың ең ірілері: «VOLVO», «MERCUR» - Қазақстандағы «Audi», «Ford» және «Volkswagen» ресми дилері, «DRESSTA» - жол-құрылыс техникасын өндіруші, «АвтоКраз» холдингтік компаниясы, «Камаз-Сервис», «Toyota центр Жетысу» - TOYOTA ресми дилері, «ASTANA MOTORS» - TOYOTA ресми дилері және SUBARU автомобильдерінің дистрибьюторы, «IPC Қазақстанның Көгілдір Жұлдызы» - ДаймлерКрайслер ресми дилері, ең ірі Ресейлік ауыл шаруашылық техникасының өндірушілері «Ростсельмаш» ААҚ және «АгромашХолдинг» ААҚ және шетелдік өндірушілердің өкілдері «INVESTA AGRO» (LAVERDA, LANDINI) және «СТ Agro», CLAAS Қазақстан Республикасынадығы ерекше құқылы дистрибьюторы және «LEMKEN», «HORSCH» дилері [4].

Бүгінде Компания үшін ең абыройлысы болып лизингке өнеркәсіптік құрал-жабдықтарды, арнайы автотехниканы, көлік құралдарын, ауыл шаруашылықтық техниканы беру болып табылады.

Лизингтік мәміле схемасы:

- Клиентті «АТФ Лизинг» АҚ қаржыландыру шарттармен таныстыру
- Жоба сараптамасын жүргізу жөніндегі шартты жасасу, сараптама қызметтерін төлеу және құжаттар пакетін қарастыруға қабылдау
- Компанияның несие жөніндегі комитетімен жобаны жүзеге асыруды қарастыру және шешім қабылдау (құжаттардың толық пакетін қабылдау күнінен бастап 5-10 күнтізбелік күн ішінде);
- Жеткізіп берушімен (жеткізіп беруші, лизингтік компания және лизинг алушы) үш жақты өзара келісімге және лизинг шартына (лизингтік компания және лизинг алушы) қол қою;
- Лизинг алушының жобаның басталуы тәуелді болатын шарттық міндеттемелерін (алдын-ала төлемді аудару, қосымша қамтамасыз етуді тапсыру және т.б.) орындауы;

- Құрал-жабдықтарды (мүлікті) сатып алу-сату өзара келісім шарттары бойынша жеткізу;
- Жеткізіп беруші, лизингтік компания және лизинг алушы қабылдау-тапсыру актісіне қол қою;
- Лизинг тақырыбын ««АТФ Полис» Сақтандыру Компаниясы» АҚ сақтандыру;
- Құрал-жабдықтарды (мүлікті) лизинг шартының әрекет ету мерзімі бойы пайдалыну;
- Құрал-жабдықтарды (мүлікті) иелену құқығының лизинг алушыға лизинг шартының әрекет ету мерзімі және лизингтік төлемдердің аяқталғанынан кейін өтуі.

Лизингті несиеге арзан айырбас еместігін айта кетуге болады. Айырмашылығы негізгі құралдарды жаңартуда несиені пайдаланғаннан гөрі тиімді болып саналады. Кәсіпорын үшін негізгі қорды лизинг арқылы, ал айналымды кеңейтуді қысқа мерзімді, тәуекелі жоғары несие арқылы қаржыландыру аса қолайлы болып табылады.

Әдебиеттер:

1. Мемлекет басшысының ел халқына Жолдауы «Қазақстан-2050" Стратегиясы: мықты мемлекеттің, дамыған экономиканың және жалпыға ортақ еңбектің негізінде берекелі қоғам құру, Қазақстанның әлемнің ең дамыған 30 елінің қатарында болуы», Астана, 2012.
2. «АТФ Лизинг» АҚ материалдары негізінде алынған: www.atfbank.kz.
3. «КазНУ хабаршысы», экономика сериясы, 2008ж, №3.
4. Аскарова З.Б. «Развитие лизинга в Республике Казахстан: состояние, тенденций и перспективы (на примере транспортной отрасли)» Автореферат. Республика Казахстан, Алматы 2009 ж.

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ТОРГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН СОГЛАСНО РЕЙТИНГАМ ВСЕМИРНОГО БАНКА

Рахимова И.В.

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева,
г.Астана, Республика Казахстан
E-mail: ira_rakhimova@mail.ru

На сегодняшний день вопросы внешнеторговой политики Республики Казахстан занимают особое место в правительственных программах развития, большее внимание уделяется либерализации внешнеэкономической деятельности, налаживанию и укреплению внешнеэкономических связей, что подтверждается продуманной последовательной политикой вступления страны в ВТО. В этой связи, необходим поиск новых идей по выработке эффективной внешнеторговой политики, чтобы создать благоприятные условия для развития внешнеторгового сектора экономики, рационализации структуры экспорта и импорта.

В данном направлении перед Республикой возникает целый ряд задач, так как зависимость экспорта от одной или нескольких статей (высокий уровень концентрации экспорта) делает экономику уязвимой к внешним шокам, в том числе к тем, которые вызываются резкими колебаниями условий внешней торговли. Расчет индекса Хиршмана показывает, что у Казахстана достаточно высокая концентрация экспорта. К примеру, если в 2008 г. на долю первых пяти экспортных статей приходилось 72%, то уже в 2013 г. – 81%. Предположительно, факт увеличения степени концентрации связан, прежде всего, с ростом цен на энергоресурсы, которые составляют основную долю экспорта. Вместе с тем, стоит обратить внимание на тот факт, что растет количество товарных статей с объемами экспорта, превышающими 1 и 5 млн. долл. США, что является достаточно позитивным трендом [1].